

SCHOLIA
IN LIBRUM SECUNDUM ELEMENTORUM
EUCLIDIS

QUORUM

PARTEM TERTIAM

P R Æ S I D E

CHRISTOPHORO FRIDERICO
PFLEIDERER

UNIVERSITATIS ET COLLEGI ILLUSTRIS PROFESSORE PHYSICES
ET MATHESEOS PUBL. ORD.

PRO CONSEQUENDO GRADU MAGISTERII

D. SEPT. MDCCIC.

PUBLICÆ DEFENDENT

LUDOVICUS IMMANUEL PFLEIDERER, *Vaihingensis*;
CHRISTIANUS DAN. FRID. HOFFMANN, *Tubingensis*;
IOANNES ERNESTUS MÜLLER, *Stuttgardianus*,
LUDOVICUS HENRICUS ZENNECK, *Tubingensis*,
CANDIDATI MAGISTERII PHILOSOPHICI IN ILLUSTRIS STIPENDIO
THEOLOGICO.

TUBINGÆ
LITERIS SCHRAMMIANIS.

1799, 3.

21

SEHOLA
IN LIBRUM SECUNDUM ELEMENTORUM

EUCLIDIS

PARTI TERTIAM

P. 1. 2. 3. 4.

CHRISTOPHORO FRIEDRICO

FRIEDRICH

UNIVERSITÄTIS ET COLLEGIUM HUMANIUM PROPRIUM SILEBII
ET MEMBRIS SILEBII. 1794.

PER GONFERENDO GRADU MAGISTRUM

D. 1794. MDCCC.

THEOPHILUS

THEOPHILUS

CHRISTIANUS DAN FRID. HOFMANN

IOHANNES ERNESTUS MÜLLER

THEOPHILUS HENRICUS KENNIG

GRADUAT. MAGISTRI THEOPHILUS DE ILLUSTRI

THEOPHILUS

THEOPHILUS
LITTE: SCHEMANNI

PROPOSITIONES XII. XIII.

§. 193.

AUSTIN (p. 39. sq.) tres ultimas Libri secundi Propositiones partem constituere monet ab ceteris sejunctam, pariter ac tres ultimas primi Libri, sed non æque ac has in Elementis necessariam; nec omnino, præsertim quod ad priores duas attineat, valde utilem: ideoque eas successorum Euclidis imprudenti gloriosove Elementa suis theoriis augendi studio tribuendas esse censet. Sed, præter nexum argumenti Propositionum XII. XIII. cum I, 47. jam §. 79. indicatum, præter ipsarum ex hac & II, 4. 7. consequentiam, & ad plures applicationes insignes usum, quarum exempla quædam infra subjungemus: re ipsa etiam Propositionis XII, 17. demonstratio priorem supponit; & Datorum Propositiones 64. 65. in textu GRÆCO CLAUDII HARDY (*Ευκλείδης Δεδομένα*. Paris. 1625.) & DAV. GREGORII, 74. 75. in versione ROB. SIMSON & SCHWAB, illis nituntur.

§. 194.

Perpendiculum AD , quod (*Fig. 46.*) in trianguli obtusanguli ABC latus alterum BC circa angulum obtusum B ex vertice trianguli opposito A demittitur, extra triangulum cadere ad partes anguli ABH deinceps positi obtuso ABC ; id autem, quod (*Fig. 47.*) in latus quocumque BC trianguli acutanguli ABC ex vertice opposito A demittitur, cadere intra triangulum; ultro (idem in demonstrationibus Propositionum XII. XIII. p. 62. sq. monente CLAUD. RICHARDO) consequitur ex Propositionis I, 17. Corollario, quod nominatim illi adjungunt GLAVIUS (p. 66.), RICHARDUS (p. 30.), BARROW (p. 18.), BÆRMANNUS (p. 18.): Ab eodem extra rectam aliquam puncto ductis ad eam duabus rectis, una perpendiculari, altera obliqua; perpendiculum ad eas obliquæ partes cadit, ad quas hæc cum recta propofita efficit angulum acutum.

A

Quare

Quare mireris, CLAVIUM in Scholiis ad II, 12. 13. (p. 192. fq. 199.) eadem, confutatione casuum reliquorum ad I, 17. 16. reducta, prolixè adstruere.

§. 195.

COETSIUS (p. 222. fq. 229. fq.), tertiis, quas tradit, Propositionum XII. XIII. demonstrationibus, primum in triangulo obtusangulo quadratum lateris, quod angulo obtuso opponitur, superare summam quadratorum reliquorum laterum; in triangulo autem acutangulo quadratum cujuslibet lateris minus esse quadratis reliquorum laterum simul, sic ostendit.

Sit (Fig. 48.) ABC triangulum ad B obtusangulum, ABC acutangulum; sintque, ut eadem figura dicendis adhiberi possit, eorum latera $A'B$, AB aequalia. Lateri ipsorum communi BC ad extremum ejus B constituto perpendicularo $BE = BA' = BA$; & juncta CE recta: est $EC^a = EB^a + BC^a$ (I, 47.) = $\left\{ \begin{matrix} A'B^a \\ AB^a \end{matrix} \right\} + BC^a$. Atqui ob $EB = A'B = AB$, & BC latus commune; sed angulum $A'BC > EBC$, contra $ABC < EBC$ (supp. & conl.); est (I, 24.) $A'C > EC$, sed $AC < EC$. Quare $A'C^a > A'B^a + BC^a$, $AC^a < AB^a + BC^a$.

§. 196.

Tum demonstrationes Euclideas Propositionum XII. XIII. ad afferendos, quos eae assignant, excessus hinc ipsius $A'C^a$ super EC^a seu $A'B^a + BC^a$, inde ipsius EC^a seu $AB^a + BC^a$ super AC^a , perpendicularis $A'D'$, AD ex A' , A in BC demissis, COETSIUS ita applicat:

$$\begin{aligned} 1^{\circ}. A'C^a &= A'D'^a + D'C^a \text{ (I, 47.)} = A'D'^a + D'B^a + BC^a + 2\text{rectg. } CBD' \text{ (II, 4.)} \\ &= \left\{ \begin{matrix} A'B^a \\ EB^a \end{matrix} \right\} + BC^a + 2\text{rectg. } CBD' \text{ (I, 47.)} \\ &= EC^a + 2\text{rectg. } CBD' \\ 2^{\circ}. EC^a &= \left\{ \begin{matrix} EB^a \\ AB^a \end{matrix} \right\} + BC^a \text{ (I, 47.)} = AD^a + BD^a + BC^a \text{ (I, 47.)} \\ &= AD^a + CD^a + 2\text{rectg. } CBD \text{ (II, 7.)} \\ &= AC^a + 2\text{rectg. } CBD \text{ (I, 47.)} \end{aligned}$$

AMBROS. RHODIUS (*Euclidis Elementorum Libri XIII.* Edit. 2da. Wittebergæ 1634. p. 56. fq.) in figura, quam ad declarandam & demonstrandam Propositionem XII. adhibet, descripta sistit quadrata rectorum AD , CD (Fig. 46.), & posterius eodem modo, quo in demonstratione Propositionis IV, divisum; pariterque in figura Propositioni XIII. adscripta quadratum lateris BC constructum ac divisum exhibet (Fig. 47.): sed posterioris tantum Propositionis demonstrationem, nec prorsus distincte, ad Sguras ita descriptas applicat.

CLAUD. RICHARDUS (p. 62. fq.), GUARINUS (*Euclides adauctus & methodicus.* Aug. Taurin. 1671. p. 60. fq.), *Euclidis Elementa* Lond 1678. (p. 95. fq.), COETSIUS (demonstrationibus secundis p. 220. fq. 227. fq.), iisdem constructionibus adhibitis, Propositiones XII. XIII. "clarius & quasi ad oculum," ut COETSIUS ait, hoc fere modo demonstratas sistunt:

1°. In trianguli ad B obtusanguli ABC (Fig. 46.) latus alterutrum BC circa angulum obtusum ex vertice opposito A demisso perpendicularo AD (quod per §. 194. in latus CB productum ad partes anguli ABH deinceps positi obtuso ABC cadit); tum rectorum AD , CD descriptis quadratis AH , CG ; atque hoc eodem modo, quo in demonstr. Prop. IV, divisio:

$$\text{est } AC^2 = AH + CG \text{ (I, 47.)} = AH + BM + NF + CL + LG$$

$$\text{Atqui ob } BM = BD^2 \text{ (Dem. II, 4.) est } AH + BM = AB^2 \text{ (I, 47.)}$$

$$\text{Porro } NF = BC^2 \text{ (Dem. II, 4.)}$$

$$\text{\& rectg. } CL = LG \text{ (I, 43.); itaque } CL + LG = 2CL = 2\text{rectg. } CBD, \text{ ob } BL = BD \text{ (Dem. II, 4.)}$$

$$\text{Igitur } AC^2 = AB^2 + BC^2 + 2\text{rectg. } CBD.$$

2°. In trianguli acutanguli ABC (Fig. 47.) latus quodcumque BC ex vertice opposito A demisso perpendicularo AD (quod intra triangulum cadit, cum per §. 194. ad partes utriusque anguli acuti ABC , ACB jacere debeat); tum rectorum AD , BC descriptis quadratis DI , CF ; atque hoc rursus uti in demonstr. Prop. IV. divisio; denique super recta $FG = BD$ (I, 34.) constructo (similiter ac in Propositionis VII. demonstratione §. 81.) quadrato FO , quod igitur $= BD^2 = DL$ (Dem. II, 4.):

sunt $AB^2 = DI + FO$ (I, 47. & dem.)
 $BC^2 = NG + CL + LG$
 itaque $AB^2 + BC^2 = NG + DI + CL + LG + FO$
 $= NG + DI + 2CL$; quia $LG = CM$ (I, 43.) & $FO = DL$ (dem.)
 Sed $AC^2 = NG + DI$ (I, 47.); ob $NG = CD^2$ (Dem. II, 4.)
 Ergo $AB^2 + BC^2 = AC^2 + 2CL$
 $= AC^2 + 2\text{rectg.} CBD$, ob $BL = BD$ (Dem. II, 4.)

§. 198.

Cum, demisso in trianguli ABC acutanguli (Fig. 50.), vel ad B obtusanguli (Fig. 49.) latus alterum AB circa angulum B perpendiculari CE ex vertice opposito C , iisdem modis, quibus in Propositionum XII. XIII. demonstrationibus Euclideanis, vel §. 195. sq. 197. evincatur esse
 (Fig. 49.) $AC^2 = AB^2 + BC^2 + 2\text{rectg.} ABE$;
 (Fig. 50.) $AB^2 + BC^2 = AC^2 + 2\text{rectg.} ABE$;
 sequitur, utrobique esse $\text{rectg.} CBD = \text{rectg.} ABE$;
 quod eodem modo infert Cel. GILBERT (p. 292. sq.).

§. 199.

Idem immediate sic adstruitur:

1°. (Fig. 49.) $AD^2 + CD^2 = CE^2 + AE^2$; quia utraque summa $= AC^2$ (I, 47.)
 Proinde ob $CD^2 = BD^2 + BC^2 + 2\text{rectg.} CBD$
 $AE^2 = BE^2 + AB^2 + 2\text{rectg.} ABE$ (II, 4.)
 est $AD^2 + BD^2 + BC^2 + 2CBD = CE^2 + BE^2 + AB^2 + 2ABE$
 Atqui $AD^2 + BD^2 = AB^2$
 $BC^2 = CE^2 + BE^2$ } (I, 47.)
 Demtis igitur utrinque equalibus, manet
 $2CBD = 2ABE$
 & hinc $\text{rectg.} CBD = \text{rectg.} ABE$.
 2°. (Fig. 50.) $CE^2 + AE^2 = AD^2 + CD^2$; quia utraque summa $= AC^2$ (I, 47.)
 Quare etiam $CE^2 + AE^2 + 2ABE + 2CBD = AD^2 + CD^2 + 2CBD + 2ABE$
 Sed $AE^2 + 2ABE = BE^2 + AB^2$
 $CD^2 + 2CBD = BD^2 + BC^2$ } (II, 7.)
 Igitur $CE^2 + BE^2 + AB^2 + 2CBD = AD^2 + BD^2 + BC^2 + 2ABE$
 Atqui $CE^2 + BE^2 = AC^2$
 $AB^2 = AD^2 + BD^2$ } (I, 47.)

Utrin-

Utrinque ergo demtis æqualibus, rursus manet

$$2CBD = 2ABE$$

Unde rectg. CBD = rectg. ABE.

§. 200. + AC = AB + BC = AC

Hiscæ suppositis, quæ vero ab Propositionibus III, 31: 35. 36. repetit, GREGORIUS A S. VINCENTIO (p. 31. sq.) Propositiones XII. XIII. "eo", ut ait, "discursu, quo Pythagoras 47ma primi Elementorum," demonstrat; quem etiam GILBERT (p. 296. sq.) exponit. Nempe tam super trianguli ad B obtusanguli (Fig. 51.), quam super trianguli acutanguli (Fig. 52.) ABC singulis lateribus constructis quadratis ACFG, ABKL, BCHI; tum in latera BC, AB circa angulum B ab extremis A, C lateris oppositi AC demissis perpendicularis AD, CE; iisdemque productis, donec quadratorum super BC, AB factorum lateribus HI, LK ipsiis, vel productis, occurrant in punctis N, Q; porro per verticem anguli B acta lateribus AG, CF quadrati ab AC parallela BOM; denique junctis BF, BG, AH, CL rectis: sunt, æque ac in demonstratione I, 47.

$$\begin{aligned} \text{rectg. AGMO} &= 2\Delta AGB \text{ (I, 41.)} = 2\Delta ALC \text{ (I, 4.)} = \text{rectg. ALQE} \\ \text{rectg. CFMO} &= 2\Delta CFB \text{ (I, 41.)} = 2\Delta CHA \text{ (I, 4.)} = \text{rectg. CHND (I, 41.)} \end{aligned}$$

itaque
quadrat. ACFG = rectg. ALQE + rectg. CHND
= quadr. AK + quadr. CI + rectg. EK + rectg. DI (Fig. 51.)
= quadr. AK + quadr. CI - rectg. EK - rectg. DI (Fig. 52.)

n. e. $AC^2 = AB^2 + BC^2 + \text{rectg. ABE} + \text{rectg. CBD (Fig. 51.)}$ } $BK = AB$
 $AC^2 = AB^2 + BC^2 - \text{rectg. ABE} - \text{rectg. CBD (Fig. 52.)}$ } $ob. BI = CB \text{ (constr.)}$

Quare, cum utrobique sit rectg. CBD = rectg. ABE (§. 199.)

$$\begin{aligned} AC^2 &= AB^2 + BC^2 + \begin{cases} 2\text{rectg. CBD} \\ 2\text{rectg. ABE} \end{cases} \text{ (Fig. 51.)} \\ &= AB^2 + BC^2 - \begin{cases} 2\text{rectg. CBD} \\ 2\text{rectg. ABE} \end{cases} \text{ (Fig. 52.)} \end{aligned}$$

§. 201. + AC = AB + BC = AC

Propositionis XIII. demonstratio Euclidea, æque ac ex, quæ exhibentur §. 195. sq. 197, pariter valent, etiamsi angulus BAC (Fig. 47. 48.), ex cujus vertice perpendicularum demittitur in latus oppositum BC, quod

quod angulo acuto ABC adjacet, rectus sit, vel obtusus. Cum enim uterque angulus lateri BC adjacens tum sit acutus (I, 17.): perpendicularum AD intra triangulum in latus BC incidit (§. 194. 197. n°. 2.); & reliqua perstant, quibus evincitur esse

$$AB^2 + BC^2 = AC^2 + 2\text{rectg. sub } CB \text{ \& } BD.$$

Eademque demonstrationes, ob paritatem rationis, efficiunt: tam in triangulo acutangulo, quam in triangulo ad A rectangulo vel obtusangulo, ABC esse

$$AC^2 + BC^2 = AB^2 + 2\text{rectg. sub } BC \text{ \& } CD.$$

Quare in triangulis etiam rectangulis & obtusangulis quadratum utriusque lateris subtendentis angulum acutum minus est quam quadrata simul laterum comprehendentium hunc angulum acutum, rectangulo bis contento sub latere circa eundem angulum acutum, quod angulo recto vel obtuso opponitur, & sub segmento ejus, quod perpendicularo in illud ex vertice anguli recti vel obtusi demisso, ac vertici anguli acuti, de quo agitur, interjacet.

§. 202.

Quod §. 201. de ambitu demonstrationis Euclidæ Propositionis XIII. observatur, monent ISAACUS MONACHUS in Scholio ad hanc Propositionem relato, quod & apud *Commandinum* (Fol. 35.) exstat, *CAMPANUS* (p. 50. sq.), *PELETARIUS* (p. 105. sq.), *CLAVIUS* (p. 199.), alii.

§. 203.

SCHUEBELIUS in Admonitione Propositioni XIII. subjuncta (p. 161.), ubi eam de omnibus, cujuscunque generis fuerint, triangulis intelligi posse dicit, & exemplis numericis declarat, in exemplo pro triangulo rectangulo eum quoque complectitur casum, quo perpendicularum in latus angulo acuto, de quo agitur, & recto interjacentem ex vertice anguli opposito demitti, seu cum altero trianguli circa angulum rectum latere coincidere sumitur.

COMMANDINUS deinde in Commentario ad Propositionem XIII. (Fol. 35.) restrictionem propositi §. 201. de triangulis rectangulis & obtusangulis ad latus angulo recto vel obtuso oppositum, perpendicularumque in hoc demissum, haud necessariam esse demonstravit: quod alii post

loup

post

post ipsum vel iisdem modis, vel & aliis, in triangulis nempe obtusangulis, ostenderunt.

§. 204.

Nempe sit primum (Fig. 53.) triangulum ABC ad A rectangulum. Tunc cum latere ipsius CA coincidit perpendicularum, quod in latus BA circa angulum acutum B , adjacens recto A , ex trianguli vertice opposito C demittitur: & recta vertice anguli B atque perpendicularo hoo intercepta est ipsa BA ; atque rectangulum sub hac recta & sub latere BA fit ipsius B quadratum.

Atqui ob $BC^2 = AC^2 + AB^2$ (I, 47.)

est $BC^2 + AB^2 = AC^2 + 2AB^2$; seu $AC^2 = BC^2 + AB^2 - 2AB^2$.

(COMMANDINUS fol. 35. b; CLAVIUS p. 199; ROB. SIMSON p. 68; AUSTIN p. 39.)

§. 205.

Sit dein (Fig. 54.) triangulum ABC ad A obtusangulum; proinde, quod in latus BA circa angulum acutum B , sed adjacens obtuso BAC , ex trianguli vertice opposito C demittitur perpendicularum CE , extra triangulum cadat ad partes anguli CAH deinceps positi obtuso BAC (§. 194.); & ab latere producto BA verticem inter anguli B , cui latus AC opponitur, abscindat rectam BE . Tum

$$1^{\circ}. \quad BC^2 = CE^2 + BE^2 \text{ (I, 47.)}$$

$$\text{Igitur } BC^2 + AB^2 = CE^2 + BE^2 + AB^2$$

$$\text{Atqui } BE^2 = AE^2 + 2\text{rectg. } BAE + AB^2 \text{ (II, 4.)}$$

$$\text{Ergo } BC^2 + AB^2 = CE^2 + AE^2 + 2\text{rectg. } BAE + 2AB^2$$

$$\text{Sed } CE^2 + AE^2 = AC^2 \text{ (I, 47.)}$$

$$\& \text{ rectg. } BAE + AB^2 = \text{rectg. } ABE \text{ (II, 3.)}$$

$$\text{Proinde } BC^2 + AB^2 = AC^2 + 2\text{rectg. } ABE;$$

$$\text{seu } AC^2 = BC^2 + AB^2 - 2\text{rectg. } ABE.$$

(COMMANDINUS fol. 35; CLAVIUS p. 199. sq.)

$$2^{\circ}. \text{ Vel } BC^2 = AC^2 + AB^2 + 2\text{rectg. } BAE \text{ (II, 12.)}$$

$$\text{Quare } BC^2 + AB^2 = AC^2 + 2AB^2 + 2\text{rectg. } BAE$$

$$= AC^2 + 2\text{rectg. } ABE \text{ (II, 3.)}$$

(CLAVIUS p. 200; WHISTON Demonstr. I. p. 60; ROB. SIMSON p. 68.)

3°. Vel

3°. Vel $BC^2 + AB^2 = CE^2 + BE^2 + AB^2$ uti n° 1. ab eodem loc. cit. non
 fed $BE^2 + AB^2 = AE^2 + 2\text{rectg. } ABE$ (II, 7.)

Hinc $BC^2 + AB^2 = \left\{ \begin{matrix} CE^2 + AE^2 \\ AC^2 \end{matrix} \right\} + 2\text{rectg. } ABE$

(WHISTON Demonstr. 2. p. 60; AUSTIN p. 38; GILBERT p. 288. sq.)

Atque ita hic casus eodem profus modo, quo alter in textu Elementorum demonstratur.

4°. Idem, descriptis rectorum CE, BE quadratis CH, EG ; atque hoc uti in demonstratione Propositionis IV. diviso; & super recta $GN = BA$ (I, 34.) constructo quadrato GO , quod igitur $= BA^2 = AK$ (Demonstr. II, 4.); æque ac §. 197. n° 2. delineatum silitur.

Scilicet $BC^2 = CH + EG$ (I, 47.)
 $= CH + NM + EK + KN$
 $= AC^2 + EK + KN$ (I, 47.) ob $NM = AE^2$ (Dem. II, 4.)

$AB^2 = GO$
 Igitur $BC^2 + AB^2 = AC^2 + EK + KN + GO$
 $= AC^2 + 2EK$ ob $KN = EL$ (I, 43.) & $GO = AK$ (dem.)
 $= AC^2 + 2\text{rectg. sub } AB \& BE$, ob $BK = AB$ (Dem. II, 4.)

§. 206.

In triangulis rectoribus enunciatum Propositionis XIII. (omissa determinatione situs perpendiculari intra triangulum) valere de lateribus angulos acutos subtendentibus, utrumvis laterum angulos hos comprehendentium sumatur pro basi dupli rectoribus, quo summa quadratorum laterum circa angulum acutum excedat quadratum lateris eidem angulo oppositi; ex constructione ipsa etiam consequitur, quam EUCLIDES demonstrandæ Propositioni I, 47. adhibet. Per eam quippe, existente ABC (Fig. 53.) triangulo ad A rectoribus,

cum sint $\text{rectg. } BM = 2\Delta BFA$ (I, 41.) $= 2\Delta BCK$ (I, 4.) $= \text{quadr. } BL$ (I, 41.) $= AB^2$ (constr.)
 $\text{rectg. } CM = 2\Delta CEA = 2\Delta CBT = \text{quadr. } CH = AC^2$

& $BC^2 = \text{quadr. } BE = \text{rectg. } BM + CM$ (constr.)

est 1°. $BC^2 = \left\{ \begin{matrix} CM \\ CH \end{matrix} \right\} + BM = CH + BL$
 $AB^2 = BM = BL$

Itaque $BC^2 + AB^2 = CH + 2BM = CH + 2BL$
 $= AC^2 + 2CBD = AC^2 + 2AB^2$

2°. BC^2

$$\begin{aligned}
 2^\circ. \quad BC^a &= \left\{ \begin{array}{l} BM \\ BL \end{array} \right\} + CM = BL + CH \\
 AC^a &= \quad \quad \quad CM = \quad \quad CH \\
 \text{Igitur } BC^a + AC^a &= BL + 2CM = BL + 2CH \\
 &= AB^a + 2BCD = AB^a + 2AC^a.
 \end{aligned}$$

§. 207.

Pariter constructio GREGORII A S. VINCENTIO exposita §. 200. utrumque efficit in triangulis obtusangulis. Nempe (Fig. 51.)

$$\begin{aligned}
 1^\circ. \quad AC^a &= CM + AM \\
 &= CN + AM (\S. 200.) \\
 &= CI + BN + AM \\
 &= CI + BQ + AM (\S. 199. n^\circ. 1.) \\
 \& \quad AB^a &= \quad \quad \quad AK
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{Quare } AC^a + AB^a &= CI + AQ + AM \\
 &= \text{quadr. } CI + 2\text{rect.} \left\{ \begin{array}{l} AM \\ AQ \end{array} \right\} (\S. 200.) \\
 &= BC^a + 2\text{rectg. sub} \left\{ \begin{array}{l} CA \& AO \\ BA \& AE. \end{array} \right.
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 2^\circ. \quad AC^a &= AM + CM \\
 &= AQ + CM (\S. 200.) \\
 &= AK + BQ + CM \\
 &= AK + BN + CM (\S. 199. n^\circ. 1.) \\
 \& \quad BC^a &= \quad \quad \quad CI
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{Proinde } AC^a + BC^a &= AK + CN + CM \\
 &= \text{quadr. } AK + 2\text{rectg.} \left\{ \begin{array}{l} CM \\ CN \end{array} \right\} (\S. 200.) \\
 &= AB^a + 2\text{rectg. sub} \left\{ \begin{array}{l} AC \& CO \\ BC \& CD. \end{array} \right.
 \end{aligned}$$

§. 208.

Univerſim itaque in omni triangulo quadratum ex quolibet latere angulum acutum ſubtendente minus eſt quam quadrata ſimul ex lateribus hunc angulum comprehendentibus, rectangulo contento his ab utrolibet laterum, quæ ſunt circa angulum illum acutum, & ab recta linea ad eundem

B

eundem angulum acutum in latere hoc intercepta ab perpendicularo, quod ex trianguli vertice opposito in istud demittitur.

Propositiones XII. XIII. earumque expositiones in textu Græco; quem habemus, sic enunciantur:

XII. Εν τοῖς ἀμβλυγωνίοις τριγώνοις τὸ ἀπὸ τῆς τῆν ἀμβλείαν γωνίαν ὑποτεινῆς πλευρᾶς τετραγώνον μείζον ἐστὶ τῶν ἀπὸ τῶν τῆν ἀμβλείαν γωνίαν περιεχουσῶν πλευρῶν τετραγώνων, τὸ περιεχόμενον δις ὑποτε μίας τῶν περὶ τῆν ἀμβλείαν γωνίαν, ἐφ' ἣν ἐκβληθεῖσαν ἢ καθέτος πίπτει, καὶ τῆς ἀπολαμβάνομένης ἐντὸς ὑπὸ τῆς καθέτης πρὸς τὴν ἀμβλείαν γωνίαν.

Ἐσὼ (Fig. 55.) ἀμβλυγωνίον τρίγωνον τὸ $ABΓ$, ἀμβλείαν ἔχον τὴν ὑπὸ $BAΓ$ γωνίαν, καὶ ἤχθῳ ἀπὸ τοῦ B σημεῖος ἐπὶ τὴν $ΓA$ ἐκβληθεῖσαν καθέτος ἢ BA' λέγω, ὅτι τὸ ἀπὸ τῆς $BΓ$ τετραγώνον μείζον ἐστὶ τῶν ἀπὸ τῶν BA , $AΓ$ τετραγώνων, τὸ δις ὑπὸ τῶν $ΓA$, $AΔ$ περιεχόμενον ὀρθογώνιον.

XIII. Εν τοῖς ὀξυγωνίοις τριγώνοις τὸ ἀπὸ τῆς τῆν ὀξείαν γωνίαν ὑποτεινῆς πλευρᾶς τετραγώνον ἐλάττω ἐστὶ τῶν ἀπὸ τῶν τῆν ὀξείαν γωνίαν περιεχουσῶν πλευρῶν, τὸ περιεχόμενον δις ὑποτε μίας τῶν περὶ τῆν ὀξείαν γωνίαν, ἐφ' ἣν ἢ καθέτος πίπτει, καὶ τῆς ἀπολαμβάνομένης ἐντὸς ὑπὸ τῆς καθέτης πρὸς τὴν ὀξείαν γωνίαν.

Ἐσὼ (Fig. 56.) ὀξυγωνίον τρίγωνον τὸ $ABΓ$, ὀξείαν ἔχον τὴν πρὸς τὸ B γωνίαν, καὶ ἤχθῳ ἀπὸ τοῦ A σημεῖος ἐπὶ τὴν $BΓ$ καθέτος ἢ AD' λέγω, ὅτι τὸ ἀπὸ τῆς $AΓ$ τετραγώνον ἐλάττω ἐστὶ τῶν ἀπὸ τῶν $ΓB$, BA τετραγώνων, τὸ δις ὑπὸ τῶν $ΓB$, BA περιεχόμενον ὀρθογώνιον.

Et, quæ ipsi respondent, Datorum Propositiones 64. 65. (74. 75.) ita habent:

LXIV. Εάν τρίγωνον ἀμβλείαν ἔχη γωνίαν δεδομένην, ὡ μείζον δύναται ἢ τὴν ἀμβλείαν γωνίαν ὑποτεινῆσα πλευρὰ τῶν τῆν ἀμβλείαν γωνίαν περιεχουσῶν πλευρῶν, ἐκείνο τὸ χωρίον πρὸς τὸ τρίγωνον λόγον ἔχει δεδομένον.

Ἐσὼ (Fig. 55.) τρίγωνον ἀμβλυγωνίον τὸ $ABΓ$, ἀμβλείαν ἔχον γωνίαν τὴν ὑπὸ $BAΓ$ δεδομένην, καὶ διηχθῳ ἐπ' εὐθείας τῆς $AΓ$ εὐθείας ἢ AD , καὶ ἤχθῳ ἀπὸ τοῦ B ἐπὶ τὴν $ΔΓ$ καθέτος ἢ BA' λέγω, ὅτι ὁ μείζον ἐστὶ

το απο της ΒΓ τε απο των ΑΒ, ΑΓ, τες εσι το δις υπο των ΔΑ, ΑΓ, εκεινο το χωριον προς το ΑΒΓ τριγωνον λογον εχει δεδομενον.

LXV. Εαν τριγωνον οξειαν εχη γωνιαν δεδομενην ω ελασσον δυναται η την οξειαν γωνιαν υποτεινεσα πλευρα των την οξειαν γωνιαν περιεχασαν πλευραν, εκεινο το χωριον προς το τριγωνον λογον εξει δεδομενον.

Εσω (Fig. 56.) τριγωνον οξυγωνιον το ΑΒΓ, οξειαν εχον γωνιαν δεδομενην την υπο ΑΒΓ, και ηχθω απο τε Α επι την ΒΓ καθετος η ΑΔ: λεγω, ωτι ω ελασσον εσι το απο της ΑΓ των απο των ΑΒ, ΒΓ, τες εσι το δις υπο των ΓΒ, ΒΔ, προς το ΑΒΓ τριγωνον λογον εχει δεδομενον.

§. 210.

Auctorem Elementorum arctioribus, quam demonstratio jubet, limitibus enunciatum Propositionis XIII. conftrinxisse, atque ita mancam reliquisse doctrinam Propositionibus I, 47. II, 12. 13. traditam, haud verosimile est.

Neque vero probabilis est ISAACI MONACHI interpretatio, statuentis l. c: "Quoniam in definitionibus Libri primi (Euclides) docet, triangulum oxigonium esse, quod tres habeat acutos angulos; sciendum, est, quod hoc in loco illud non sic intelligat; sed omnia triangula appellat oxYGONIA, quia omnia habent acutos angulos, etsi non omnes, tamen ad minimum duos."

§. 211.

Quidam interpretes, omissa trianguli acutanguli mentione, reliqui Propositionis XIII. enunciatum atque expositionem versionem ita concinnarunt, ut eo, qui §. 201. indicatur, respectu in triangula rectangula & obtusangula quadrarent.

Sic PELETARIUS (p. 107. sq.) Propositionem XIII. vertit: "In triangulis, quod ex latere alterum acutorum angulorum subtendente, fit quadratum, tanto minus est duorum reliquorum laterum quadratis, quantum est id, quod bis continetur sub illo, in quod perpendicularis, introrsum cadit, & ea ipsius parte, quae perpendiculari anguloque acuto interjacet." Ac, subjunctis quibusdam, ad ea, quae §. 201. sq. commemorantur, pertinentibus, pergit: "Sit igitur triangulum ABC (Fig. 47.), cujus duo anguli B & C acuti, quantumcunque sit angulus A , Ab angulo A demitto perpendicularum in latus BC :" &c.

IA Eundem sensum versionibus suis expriment DE CHALES (*Cursor mathemat. Tom. I. Lugd. 1674. p. 23.*), & XIMENES (*I sei primi Elementi della geometria piana. In Venezia 1752. p. 126.*)

Et cel. LORENZ (*Euclid's Elemente, fünf. ebn Bücher. Zweyte Ausgabe Halle 1798.*), præmissa (p. XXXI.) observatione: Des 2. Buchs 13. S. ist im Texte unrichtig bloss auf spitzwinklige Triangel eingeschränkt, und daher in der Uebersetzung allgemein ausgedrückt worden; weshalb die kleine Erinnerung: Man nehme an u. s. w. dem Beweise voran zu schicken war; Propositionem XIII. ita reddit: (Fig. 47) In jedem Triangel ABC ist das Quadrat der einem von den spitzen Winkeln, B, gegenüberliegenden Seite, AC, kleiner als die Quadrate der diesen Winkel einschließenden Seiten, AB, BC, und zwar um das zwiefache Rectangel, welches unter einer der einschließenden Seiten, BC, auf welche der Perpendikel, AD, fällt, und dem innern, zwischen dem Perpendikel und dem spitzen Winkel, B, liegenden Abschnitte, BD, enthalten ist.

Man nehme an, dass B und C spitze Winkel sind; A mag ein spitzer, oder rechter, oder stumpfer Winkel seyn: dass folglich der Perpendikel, AD, von A auf BC, innerhalb des Triangels, ABC, falle.

§. 212.

Genuinam non esse textus Greci Propositionis XIII. ad triangula acutangula restrictionem, inde etiam suspicioris: quod in expositione ejus verba: $\text{Εστω οξυγωνιον τριγωνον το ΑΒΓ οξειαν εχον την προς το Β γωνιαν}$, mera sunt tautologia (monente AUSTIN p. 37.), vel rectius absonam præ se ferunt determinationem: a quo vitio nec ipsum generale Propositionis enunciatum eique respondens conclusio libera sunt.

Accedit, quod in Propositionis 65. (75.) Datorum enunciatio generatim sumitur: $\text{Εστω τριγωνον οξειαν εχον γωνιαν δεδομενην}$.

Expositio quidem ejus adjunctam rursus habet ad triangulum acutangulum restrictionem. Sed eadem, quin magis adhuc otiosa laborat vocis οξειαν adjectione, qua Propositionis II. 13. expositio; unde, contra ipsius propositi tenorem, translata censeretur debet.

Scopus enim, quo Propositiones 64. 65. (74. 75.) Datorum tendunt, haud permittit, ut posterior ad triangula acutangula restringatur. Is quippe, ut problematibus, quibus inserviunt, (cujusmodi est, quod cl. CAMERER in *Append. 2. versionis suæ Locorum planorum Apollonii* p. 439. 443. tractat) Propositiones illæ reipsa sufficiant, arctior constitui nequit, quam ut

trian-

trianguli cujuslibet dato angulo obliquo, rationem trianguli ad differentiam quadrati lateris angulo oppositi & summæ quadratorum laterum eundem angulum comprehendentium dari ostendant.

Hoc autem posito, Propositio II, 13. *Elementorum*, qua *Datorum* 65ta (75ta) nititur, pariter ad omnis generis triangula patere debet.

§. 213.

Jam fundandæ posteriori sufficit quidem ea prioris ad triangula rectangula atque obtusangula extensio, quæ §. 201. 211. docetur.

Veruntamen Propositionis 65. (75.) *Datorum* expositioni, ut Propositionis II, 13. sic concepta legitime applicetur, inferi aliquid, ex. gr. και ετεραν την προς τω Γ γωνιαν εχον οξεια, ante verba, και ηχθω, deberet.

Præterea enunciati Propositionis XII. verba: υπο τε μιας των περι την αμβλειαν γωνιαν, εφ ην εκβληθεισαν η καθετος πιπτει, και της απολαμβανομενης εκτος υπο της καθετου προς τη αμβλεια γωνια, consequentiam manifesto involvunt suppositi: εν τοις αμβλιγωνοις περιγωνοις. Contra in versionibus XIII^{uic} §. 211. recensitis verba ejus: υπο τε μιας των περι την οξειαν γωνιαν, εφ ην η καθετος πιπτει, και της απολαμβανομενης εντος υπο της καθετου προς τη οξεια γωνια, conditionis loco sumi videas, qua latus trianguli acuto angulo adjacens, in quod ducendum sit perpendicularum, determinetur.

Et, si non *Datorum* Propositio 65. (75.), aliæ certe Propositionis II, 13. applicationes universum ejus §. 204. seqq. stabilitum ambitum requirunt. Vid. §. 225. 227. sq. 232. 233.

§. 214.

Expuncta igitur etiam voce εντος, & expressione: εφ ην η καθετος πιπτει, latius sumta, neque ad casum intra lateris hujus terminos restricta; alii interpretes Propositionem XIII. conclusioni §. 208. conformiter enunciarunt.

Sic TACQUET (p. 67. sq.): "In triangulo quocunque quadratum, lateris acuto angulo oppositi a quadratis laterum reliquorum exceditur, rectangulo bis, quod continetur sub latere alterutro acutum angulum, comprehendentium, in quod cadit perpendicularis ab opposito, & sub, intercepta inter perpendiculararem & acutum angulum." Vulgarem tamen demonstrationem solam tradidit, atque ad triangula non-acuta-

gula

gula eo, qui §. 201. notatur, modo extendi schemate adjuncto indicavit; nullaque casus §. 204. facta mentione, sub Corollarii titulo tantum addidit: "Vera est propositio, licet perpendicularis cadat extra triangulum. Demonstratio fere eadem est."

ROB. SIMSON pronunciat, & omnimode (vid. §. 204. sq.) demonstrat (p. 67. sq.): "In omni triangulo quadratum ex latere acutum angulum subtendente minus est quam quadrata ex lateribus angulum illum acutum continentibus; rectangulo contento his ab uno laterum, quæ sunt circa acutum angulum, in quod perpendicularis cadit, & recta linea intercepta a perpendiculari ad angulum acutum;" subjuncto tantum (p. 348.) monito: "Propositio hæc enunciatur solummodo de triangulis acutangulis, quamvis vera sit de omni triangulo. Adjecta igitur est demonstratio in reliquis casibus."

Cum ROB. SIMSON consentit AUSTIN (p. 37. sq.): nisi quod in enunciato propositionis habet: "in quod, productum, si opus est, perpendicularis cadit;" & casum, ad quem adjectum hoc spectat, aliter demonstrat (§. 205. n°. 3.).

§. 215.

Hac casum §. 205. evincendi methodo Propositionis generalis §. 208. 214. demonstratio ad duo membra redigitur (AUSTIN p. 37. sqq.): quorum unum (§. 204.) cum Propositione I, 47. fere coincidit; alterum diversa duo schemata supponit, ad quæ eadem argumentatio applicatur.

Omissio membri prioris, ut facilis & I, 47ma jam contenti (cujusmodi exempla etiam demonstrationes Propositionum I, 7. 24. 35. III, 20. offerunt), ac figure ad casum §. 205. pertinentia, (utriusque omissionis, vel similitis tantum posteriori, exempla recensentur §. 226. 228.) ansam præbuisse conjici potest Propositionem XIII. ad triangula acutangula restringendi, atque ad præcedentis XII^{ma} enunciatum ex opposito conformandi.

§. 216.

Expunctis tamen solum verbis: τοῖς ὀρθογωνοῖς, ὀρθογωνοῖς; ac demonstrationis initio (additis, quæ uncis inclusa sistantur) ad Fig. 56. & suppleendam 57. sic relato: Ἐπὶ γὰρ (ἦτοι) εὐθείᾳ η ΓΒ τετραπλευρὸς ἐτύχεῖ κατὰ τὸ Δ (ἢ εὐθείᾳ η ΔΒ κατὰ τὸ Γ); cetera servari posse videntur.

dentur, dummodo verba: *εφ' ην η καθ'ετος πιπτει, της απολαμβανομενης εντος προς τη οξεια γωνια*, iisque opposita Propositionis XII: *Εφ' ην εκβληθυσαν η καθ'ετος πιπτει, της απολαμβανομενης εντος προς τη αμβλεια γωνια*, situm perpendiculari ac segmenti per illud abscissi, diversum relate ad angulum ipsiusque verticem, non ad triangulum, indicare conserantur.

§. 217.

Propositione XIII. alterutro modo §. 201. 211. vel §. 208. 214. ad triangula quæcunque extensa, ex ipsa & ex I. 47. II. 12. facile per demonstrationes apagogicas inferuntur earum conversæ. Nempe

1°. Si in triangulo ABC (Fig. 53.) est $BC^a = AB^a + AC^a$: angulus BAC , qui lateri BC opponitur, nequit esse obtusus vel acutus; cum ita foret $BC^a >$ vel $< AB^a + AC^a$ (II. 12. 13.); proinde rectus est angulus BAC .

2°. Si in triangulo ABC (Fig. 58.) est $BC^a > AB^a + AC^a$; obtusus sit, oportet, quem latus BC subtendit; angulus BAC : quippe nec rectus esse potest, nec acutus; quia tum foret $BC^a =$ vel $< AB^a + AC^a$ (I. 47. II. 13.).

3°. Si in triangulo ABC (Fig. 59.) est $BC^a < AB^a + AC^a$; acutus erit, qui lateri BC opponitur, angulus BAC : utpote qui nec potest esse rectus, nec obtusus; cum sic esse deberet $BC^a =$ vel $> AB^a + AC^a$ (I. 47. II. 12.).

§. 218.

Posterioribus duas conversas CLAVIUS (p. 193. 266. fq.) directe ejusdem constructionis ope demonstrat, quam Euclides stabiliendæ primæ adhibet in Propositione I. 48.

Nimirum si $BC^a > AB^a + AC^a$ (Fig. 58.), vel $< AB^a + AC^a$ (Fig. 59.): alterutri circa angulum BAC lateri AC in puncto A constituto perpendiculari $AD =$ alteri circa angulum A lateri AB , & juncta CD recta, ob $CD^a = AD^a + AC^a$ (I. 47.) $= AB^a + AC^a$ (constr.), erit priori casu (Fig. 58.) $BC^a > CD^a$, $BC > CD$; posteriori (Fig. 59.) $BC^a < CD^a$, $BC < CD$. Sed $AB = AD$ (constr.), & $AC = AC$, in triangulis ABC, ADC . Itaque (I. 25.) priori casu (Fig. 58.) angulus $BAC > CAD$; posteriori (Fig. 59.) angulus $BAC < CAD$; h. e. (constr.) priori casu (Fig. 58.) angulus

angulus BAC major est recto, seu obtusus; posteriori (Fig. 59.) minor est recto, seu acutus.

Demonstrationem hanc casus posterioris etiam indicat ISAACUS MONACHUS in Scholio supra §. 202. citato.

§. 219.

Triangulum scalenum igitur erit $\left\{ \begin{array}{l} \text{rectangulum} \\ \text{obtusangulum} \\ \text{acutangulum} \end{array} \right\}$, si quadratum maximi ejus lateris quadratis simul reliquorum duorum laterum est $\left\{ \begin{array}{l} \text{æquale} \\ \text{majus} \\ \text{minus} \end{array} \right\}$ (§. 217. sq.): ultimo scilicet casu maximus trianguli angulus (I. 18.) acutus erit; tantoque magis ceteri.

Et triangulum æquicrurum, cujus basis utroque crurum major est, (quodsi enim singula crura basi majora sunt, non potest non esse acutangulum per I. 5. 17. 18.), erit $\left\{ \begin{array}{l} \text{rectangulum} \\ \text{obtusangulum} \\ \text{acutangulum} \end{array} \right\}$, si quadratum basis duplo

quadrato unius cruris est $\left\{ \begin{array}{l} \text{æquale} \\ \text{majus} \\ \text{minus} \end{array} \right\}$.

Sic comparando invicem quadrata laterum trianguli, cujus speciei fit ratione habita angulorum, erui potest: quod comparatio ipsorum laterum non præstat, nisi vel omnia æqualia sint; vel duo æqualia, ac singula majora tertio.

§. 220.

Si recta, a vertice trianguli ad punctum, quo basis bifariam secatur, ducta, æqualis est semissi basis; angulus ad verticem trianguli est rectus: contra $\left\{ \begin{array}{l} \text{obtusus} \\ \text{acutus} \end{array} \right\}$ est angulus ad verticem, si recta ab eo ad punctum bisectionis basis acta semisse basis est $\left\{ \begin{array}{l} \text{minor} \\ \text{major} \end{array} \right\}$.

Bifariam in G secta trianguli ABC (Fig. 60. 61. 62.) basi BC , jungatur AG recta; & versus E producat alterutrum crus BA anguli ad verticem BAC . Tum

1°. si $AG = \begin{cases} BG \\ CG \end{cases}$ (Fig. 60.): sunt anguli $GAB = B, GAC = C$ (I, 5.); itaque angulus $BAC = B + C = EAC$ (I, 32.), proinde rectus.

2°. Si $BG, CG \begin{cases} > \\ < \end{cases} AG$ (Fig. 61. 62.): sunt anguli $GAB \begin{cases} > \\ < \end{cases} B, GAC \begin{cases} > \\ < \end{cases} C$ (I, 18.); igitur angulus $BAC \begin{cases} > \\ < \end{cases} B + C$ seu (I, 32.) EAC ; ideoque $\begin{cases} \text{obtusus} \\ \text{acutus} \end{cases}$ (I, 13.).

§. 221.

Vicissim recta a vertice trianguli ad punctum, quo bifariam secatur basis, ducta semissi basis æqualis est, si trianguli angulus ad verticem est rectus: eademque recta semisse basis est $\begin{cases} \text{minor} \\ \text{major} \end{cases}$, si angulus ad verticem trianguli est $\begin{cases} \text{obtusus} \\ \text{acutus} \end{cases}$. Nempe

1°. Si angulus BAC est rectus (Fig. 60.); non potest esse $AG \begin{cases} > \\ < \end{cases}$ semissibus basis BG, CG : alioquin foret angulus $BAC \begin{cases} \text{obtusus} \\ \text{acutus} \end{cases}$ (§. 220. n°. 2.)

2°. Si angulus BAC est obtusus (Fig. 61.): nequit esse $AG \begin{cases} = \\ > \end{cases} BG, CG$; cum sic foret angulus $BAC \begin{cases} \text{rectus} \\ \text{acutus} \end{cases}$ (§. 220.)

3°. Si angulus BAC est acutus (Fig. 62.): non erit $AG \begin{cases} < \\ = \end{cases} BG, CG$; quod efficeret angulum $BAC \begin{cases} \text{rectum} \\ \text{obtusum} \end{cases}$. (§. 220.)

§. 222.

Quæ a vertice trianguli æquidistanti ad punctum, quo bifariam secatur basis, ducitur recta, ad angulos rectos basi insidit (I, 8.).

Quæ autem a trianguli non æquidistanti vertice ad punctum bisectionis basis agitur recta, oblique in basin incidit; ita ut angulum obtusum cum ea efficiat ad partes cruris majoris; acutum, ad partes cruris minoris (I, 25. 13.).

C

§. 223.

§. 223.

In triangulo igitur non æquicruro, cujus anguli ad basin ambo sunt acuti, perpendicularum ab vertice in basin demissum hanc in inæqualia fecat: sic, ut majus segmentum adiaceat cruri majori; minus, minori. (§. 222. 194.)

Idem etiam consequitur ex I, 47.

§. 224.

In quocunque triangulo non æquicruro differentia quadratorum crurum æqualis est duplo rectangulo sub basi & sub ejus segmento duobus intercepto punctis, quorum uno bifariam secatur basis, altero in ipsam incidit perpendicularum ex vertice trianguli super eam demissum.

Sint (Fig. 63. 64. 65.) ABC triangula non æquicrura; nominatim sit $AC > AB$: sintque eorum bases BC bifariam sectæ in punctis G .

1°. Si rectus est angulus B , qui cruri majori AC opponitur (Fig. 63.): est

$$AC^2 = AB^2 + BC^2 \text{ (I, 47.)} = AB^2 + 2\text{rectg. sub } GB \text{ \& } BC \text{ (§. 8.)}$$

2°. Si angulus ABC est obtusus (Fig. 64.): est

$$\begin{aligned} AC^2 &= AB^2 + BC^2 + 2\text{rectg. sub } BD \text{ \& } BC \text{ (II, 12.)} \\ &= AB^2 + 2\text{rectg. sub } GB \text{ \& } BC + 2\text{rectg. sub } BD \text{ \& } BC \text{ (§. 8.)} \\ &= AB^2 + 2\text{rectg. sub } GD \text{ \& } BC \text{ (II, 1.)} \end{aligned}$$

3°. Si angulus B est acutus (Fig. 65.): est

$$\begin{aligned} AC^2 + 2\text{rectg. } DB \text{ \& } BC &= AB^2 + BC^2 \text{ (II, 13.)} \\ &= AB^2 + 2\text{rectg. sub } GB \text{ \& } BC \text{ (§. 8.)} \\ &= AB^2 + 2\text{rectg. sub } GD \text{ \& } BC + 2\text{rectg. sub } DB \text{ \& } BC \text{ (II, 1.)} \end{aligned}$$

itaque

$$\begin{aligned} AC^2 &= AB^2 + 2\text{rectg. sub } GD \text{ \& } BC. \\ \text{Proinde } AC^2 - AB^2 &= \begin{cases} 2\text{rectg. sub } GB \text{ \& } BC \text{ (Fig. 63.)} \\ 2\text{rectg. sub } GD \text{ \& } BC \text{ (Fig. 64. 65.)} \end{cases} \end{aligned}$$

§. 199.

Cum angulus C (Fig. 63. 64. 65.), qui lateri $AB < AC$ opponitur, acutus sit (I, 18. 17.): generatim juxta §. 208. 214. est

$$\begin{aligned} AC^2 + BC^2 &= AB^2 + 2\text{rectg. sub } BC \text{ \& } CD \\ \text{feu (§. 8. \& II, 1.) } AC^2 + 2BC \times CG &= AB^2 + 2BC \times CG + 2BC \times GD \\ \text{Igitur } AC^2 &= AB^2 + 2BC \times GD \\ \text{\&} AC^2 - AB^2 &= 2\text{rectg. sub } BC \text{ \& } GD, \end{aligned}$$

Huc

Huc redeunt demonstrationes WHISTONI (p. 61. sq.), GILBERTI (p. 295.)

§. 226.

Duobus casibus posterioribus §. 224. (Fig. 64. 65.) sunt

$$AC^a = CD^a + AD^a \text{ (I. 47.)}$$

$$AB^a = BD^a + AD^a$$

Unde $AC^a - AB^a = CD^a - BD^a$.

Porro $CD^a - BD^a = \text{rectg. sub } CD + BD \text{ \& } CD - BD \text{ (§. 21. 26. 45.)}$

& (Fig. 64.) sunt $CD + BD = 2GD$ (§. 55.), $CD - BD = BC$

(Fig. 65.) $CD + BD = BC$, $CD - BD = 2GD$ (§. 30.)

Quare utroque casu $CD^a - BD^a = 2\text{rectg. sub } BC \text{ \& } GD$. (§. 3.);

quod, vi ejusdem §. 3, consentit cum ostensis §. 100. 107:

& pariter $AC^a - AB^a = 2\text{rectg. sub } BC \text{ \& } GD$.

Utrumque assertum $AC^a - AB^a = CD^a - BD^a = 2\text{rectg. sub } BC \text{ \& } GD$ complectuntur, & posterius ex priori alterutro modo heic indicato inferunt PAPPI Lemma 2. vel 1. in *Apollonii Locorum planorum Lib. II.* (Collect. math. fol. 232. b. sq. *Apollonius von Perge Ebene Oerter.* Leipzig 1796. p. 13. sq. 27. sq. 208. sq.), ac GILBERT (p. 304. sq.)

Lemma PAPPI de triangulo universon enunciat. Schema ei adjectum nonnisi casum nostræ Fig. 65. exhibet; demonstratio tamen æque ad Fig. 64. pertinet. Ac Propositio I. Lib. II. *Apollonii*, quæ posteriori hujus Lemmatis parte nititur, eam non solum ad utramque Fig. 64. 65, sed & ad casum Fig. 63. extensam requirit.

§. 227.

Cujusvis trianguli quadrata duorum crurum simul dupla sunt quadratorum dimidiæ basis, ac rectæ ab vertice trianguli ductæ ad punctum, quo basis bifariam secatur.

Triangulorum *ABC* (Fig. 63. 64. 65. 66.) bases *BC* bifariam in punctis *G* secantur; & ab verticibus *A* ad puncta *G* ducantur rectæ *AG*.

1°. Cum in triangulo æquicruro (Fig. 66.) recta *AG* sit basi perpendicularis (§. 222.); ideoque sint $AC^a = AB^a = \begin{cases} GC^a \\ GB^a \end{cases} + AG^a$ (I. 47.):

est $AC^a + AB^a = 2(GB^a + AG^a)$.

C 2

2°. Sint

2°. Sint (triangulorum) ABC (Fig. 63. 64. 65.) crura inæqualia, nempe $AC > AB$.

Cum in his recta AG oblique in basin BC incidat (§. 222.): fit

a) ipsum crus minus AB basi BC perpendiculare (Fig. 63.)

$$\begin{aligned} \text{Tum } AC^2 &= AG^2 + GC^2 + 2\text{rectg. sub } CG \& GB \text{ (§. 222. \& II, 12.)} \\ &= AG^2 + GB^2 + 2GB^2 \quad \text{ob } CG = GB \text{ (confr.)} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Itaque } AC^2 + AB^2 &= AG^2 + AB^2 + GB^2 + 2GB^2 \\ &= 2AG^2 + 2GB^2 \quad \text{ob } AB^2 + GB^2 = AG^2 \text{ (I, 47.)} \end{aligned}$$

$$\text{Seu } AC^2 = AB^2 + BC^2 \text{ (I, 47.)} = AB^2 + 4GB^2 \text{ (confr. \& §. 13.)}$$

$$\text{Quare } AC^2 + AB^2 = 2AB^2 + 4GB^2 = 2(AB^2 + GB^2) + 2GB^2 = 2AG^2 + 2GB^2 \text{ (I, 47.)}$$

β) Si etiam crus minus AB basi BC oblique infilit (Fig. 64. 65.): ex vertice A demittatur in basin BC perpendiculum AD ; quod ad partes anguli acuti AGB cadet (§. 222. 194.)

Tunc, cum angulus AGC sit obtusus, AGB acutus (§. 222.), sunt

$$\begin{aligned} AC^2 &= AG^2 + CG^2 + 2\text{rectg. sub } CG \& GD \text{ (II, 12.)} \\ &= AG^2 + GB^2 + 2\text{rectg. sub } GB \& GD \quad \text{ob } CG = GB \text{ (confr.)} \end{aligned}$$

$$\text{Quare } AC^2 + AB^2 = (2AG^2 + 2GB^2) + AB^2 \text{ (II, 13. \& §. 205.)}$$

$$\begin{aligned} \text{Seu } AC^2 &= AD^2 + CD^2 \\ AB^2 &= AD^2 + BD^2 \text{ (I, 47.)} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Igitur } AC^2 + AB^2 &= 2AD^2 + CD^2 + BD^2 \\ &= 2AD^2 + 2GD^2 + 2GB^2 \text{ (II, 9. 10.)} \\ &= 2AG^2 + 2GB^2 \text{ (I, 47.)} \end{aligned}$$

§. 228.

Propositionem §. præced. traditam exhibent PAPPUS Lemma 4. vel 6. in Apollonii Locorum planorum Lib. II. (Collect. math. Fol. 234. b. sq. Apollonius von Perge Ebene Oerter. p. 15. 29. 234. sq.), SERENUS (De conic sectione. Prop. 16. p. 46. sq.), CLAVIUS (p. 208. sq.), GREGORIUS A. S. VINCENTIO (p. 28. sq.), FRANCISC. A. SCHOOTEN (Exercitationum mathematicarum Libri V. Lugd. Bat. 1657. Proposit. geometr. Prop. 18. p. 62. sq.), VIVIANI (De Locis solidis. Lib. III. Prop. 6. p. 54. sq.), WHISTON (p. 62.), VAN SWINDEN (p. 78.), GILBERT (p. 307. sqq.).

Pappus ac Whiston casum n° 2. β. Fig. 65. solum, hic priori, ille posteriori methodo demonstratum sistunt: propositum tamen generatim enun-

enunciant; quod & supponit *Apollonii* Lib. II. Propositio V, cui apud *Pappum* illud inservit.

Clavius & *Franc. a Schooten* omnes recensent ac demonstrant casus: ille casum n° 2. *α.* modo posteriori, hic priori; alterum n° 2. *β.* uterque modo posteriori.

Gregorius, casu n° 1. omisso, casum n° 2. *α.* adstruit methodo priori: & casum n° 2. *β.* in duos dirimit; quorum priorem (*Fig. 63.*) pariter modo priori; alterum (*Fig. 65.*) posteriori stabilit.

Serenus, *Viviani*, *Gilbert*, hic exposito, illi strictim indicato & ad I, 47. remisso casu n° 1, duos casus n° 2. una demonstratione complectuntur: *Viviani* quidem ac *Gilbert* priori modo juxta §. 204. fqq. cui his & alteram casus n° 2. *β.* demonstrationem subjungit; *Serenus* autem sequenti methodo simili priori n° 2. *β.*

Cum (*Fig. 67. 68. 69.*) ob $AC > AB$ (supp.) sit angulus AGC obtusus, AGB acutus (§. 222.): ad hujus partes cadit perpendicularum BF ex puncto B in rectam AG demissum, quicumque sint anguli ABC , BAG ; & perpendicularum CK ex puncto C in eandem AG demissum in ipsam ultra G productam incidit ad partes anguli CGK deinceps positi obtuso AGC (§. 194.): atque ob $GC = GB$ (constr.), & angulos $K = BFG$ (constr.), $CGK = BGF$ (I, 15.), est $GK = GF$ (I, 26.)

Proinde $AC^2 = AC^2 + GC^2 + 2\text{rectg. sub } AC \& CK$ (II, 12.)

$$= AC^2 + GB^2 + 2\text{rectg. sub } AG \& GF$$

$$AB^2 = AC^2 + GB^2 - 2\text{rectg. sub } AG \& GF \quad (\text{§. 208. 214.})$$

& $AC^2 + AB^2 = 2(AC^2 + GB^2)$.

Textui *Sereni*, præter figuras nostris 66. 67. respondentes, adjuncta est tertia; angulum ABC (*Fig. 67.*) sistens obtusum; eo itaque saltem modo extensam supponens Propositionem II, 13. qui §. 210. 211. indicatur: quod tamen ad propositum universum evincendum haud sufficit.

§. 229.

Casum n° 1. (*Fig. 66.*) Propositionis §. 227. quo

$$AC^2 + AB^2 \text{ seu } 2AB^2 = 2(AC^2 + GB^2),$$

$$AB^2 = AC^2 + GB^2 = AC^2 + \text{rectg. } BGC,$$

etiam exprimit assertum: Trianguli isoscelis quadratum cruris æquari quadrato rectæ ab vertice trianguli ductæ ad punctum bisectionis basis, & rectangulo sub segmentis basis, in qua puncto illo dividitur, simul.

Quod

Quod assertum perstat, quodcumque basis punctum M loco puncti bisectionis G accipiatur. Etenim

$$\begin{aligned} AB^2 &= AG^2 + GB^2 \text{ (I, 47.)} \\ &= AG^2 + GM^2 + \text{rectg. BMC (II, 5.)} \\ &= AM^2 + \text{rectg. BMC (I, 47.)} \end{aligned}$$

Sed si punctum M sumitur in basi BC producta (Fig. 70.): fit

$$\begin{aligned} AB^2 &= AG^2 + GB^2 \text{ (I, 47.)} \\ &= AG^2 + GM^2 - \text{rectg. BMC (II, 6.)} \\ &= AM^2 - \text{rectg. BMC (I, 47.)} \end{aligned}$$

seu $AB^2 + \text{rectg. BMC} = AM^2$.

Trianguli igitur isoscelis quadratum cruris excedit quadratum rectæ ab vertice trianguli ad punctum quodcumque ipsius basis ductæ, rectangulo sub segmentis basis, quæ punctum hoc dirimit: sed quadratum rectæ ab vertice trianguli ad quodlibet basis continuatæ punctum ductæ excedit quadratum cruris, rectangulo sub rectis, quæ pariter puncto illi & extremis basis interjacent.

Generatim differentia quadratorum cruris trianguli isoscelis & rectæ ab vertice ejus ductæ ad punctum quodcumque basis ipsius, vel productæ, æqualis est rectangulo sub rectis, quæ puncto illi & extremis basis interjacent.

Lemna hoc ROB. SIMSON præmittit Propositioni 76. *Datorum* (p. 107. fq.). Priorem ejus partem demonstrationi primæ ejusdem Propositionis, apud ipsos 67^{mæ}, ex veteri Scholiaste subjungit CLAUD. HARDY (p. 121. fq.); in Nota annectit DAV. GREGORIUS (p. 503.) Eandem Propositionem tradit GILBERT (p. 351. 357.).

§. 230.

Quodsi autem ab trianguli non æquicruri ABC (Fig. 71. 72.) vertice A ducitur AM , recta ad punctum quodcumque M basis BC , ab puncto bisectionis ejus G diversum; bisariam vero in L secatur AM , & jungitur GL recta: quadrata crurum trianguli simul excedunt quadratum rectæ AM & quadruplum quadratum rectæ GL , duplo rectangulo sub segmentis BM & MC . Et si ad basis productæ punctum quodcumque M ab vertice A recta AM agitur (Fig. 73. 74.), pariterque in L bisariam secatur; ac recta GL jungitur: quadratum rectæ AM & quadruplum rectæ

GL

GL quadratum simul excedunt summam quadratorum crurum trianguli duplo sub BM & MC rectangulo.

Nempe, ducta AG recta, sunt

$$\begin{aligned} AC^2 + AB^2 &= 2AG^2 + 2GB^2 \quad (\S. 227. \text{sq.}) \\ &= 2AG^2 + 2GM^2 + 2BMC \quad (\text{Fig. 71. sq. II, 5.}) = 2AG^2 + 2GM^2 - 2BMC \quad (\text{Fig. 73 sq. II, 6.}) \\ &= 4AL^2 + 4GL^2 + 2BMC = 4AL^2 + 4GL^2 - 2BMC \quad (\S. 227. \text{sq.}) \\ &= AM^2 + 4GL^2 + 2BMC = AM^2 + 4GL^2 - 2BMC \quad (\S. 13.) \end{aligned}$$

§. 231.

Eadem demonstratio applicatur ad triangulum æquicurum (*Fig. 66. 70.*) Tum vero, ob angulum AGM rectum (§. 222.), est $GL = AL = ML$ (§. 221.); $2GL = AM$; $4GL^2 = AM^2$ (§. 13.) Unde (§. 230.)

$$AC^2 + AB^2 \text{ seu } 2AB^2 = 2AM^2 + 2BMC \quad (\text{Fig. 66.}) = 2AM^2 - 2BMC \quad (\text{Fig. 70.})$$

$$AB^2 = AM^2 + BMC = AM^2 - BMC$$

conformiter cum §. 229.

§. 232.

Si in triangulo æquicuri alterutrum crus perpendicularis demittitur ex vertice oppositi anguli ad basin; rectangulum sub hoc crure & sub ejus segmento, quod basi ac perpendicularo interjacet, dimidium est quadrati basis. (PAPPI Theor. I. subjunctum Prop. XXV. Lib. V. *Collect. math.* fol. 89.)

Ob angulos ad basin BC trianguli æquicuri ABC (*Fig. 75. 76. 77.*) acutos (I. 5. 32.), ad partes anguli C cadit perpendicularum BD in crus AC demissum ex vertice B anguli oppositi ad basin (§. 194.): idemque cum altero crure BA coincidit, si trianguli ad verticem A angulus est rectus (*Fig. 75.*); intra triangulum in crus ipsum CA cadit, si angulus A est acutus (*Fig. 76.*); extra triangulum in productum crus CA incidit (*Fig. 77.*), si trianguli ad verticem angulus BAC est obtusus. (§. 194.)

Primo casu (*Fig. 75.*) est $BC^2 = AB^2 + AC^2$ (I. 47.) = $2CA^2$; ideoque $CA^2 = \frac{1}{2}BC^2$.

Secundo casu (*Fig. 76.*) est $BC^2 + 2CAD = AB^2 + AC^2$ (II. 13.) = $2CA^2 = 2CAD + 2ACD$ (II. 2):

$$\text{igitur } BC^2 = 2\text{rectg. } ACD; \quad \text{rectg. } ACD = \frac{1}{2}BC^2.$$

Tertio casu (*Fig. 77.*) est $BC^2 = AB^2 + AC^2 + 2CAD$ (II. 12.) = $2(AC^2 + CAD) = 2ACD$ (II. 3);

$$\text{itaque} \quad \text{rectg. } ACD = \frac{1}{2}BC^2.$$

Ita

Ita Pappus apud Commandinam Succinctius & generatim (Fig. 75. 76. 77.), ob angulum C acutum est

$$AB^a + 2ACD = BC^a + AC^a \quad (\S. 208. 214.)$$

&, ob $AB = AC$, $2ACD = BC^a$; rectg. $ACD = \frac{1}{2}BC^a$.

§. 233.

Sit 1°. $ABCD$ (Fig. 78.) parallelogrammum rectangulum, cujus jungantur diagonales AC, BD .

Erit $AC^a = AB^a + BC^a$

$$BD^a = \frac{AB^a}{CD^a} + DA^a \quad (\text{I, 47.})$$

ideoque $AC^a + BD^a = AB^a + BC^a + CD^a + DA^a = 2(AB^a + BC^a)$.

Posterius immediate etiam inde consequitur: quod parallelogrammi rectanguli diagonales invicem sunt æquales (I, 34. 4.).

2°. Sit $ABCD$ (Fig. 79.) parallelogrammum obliquangulum; cujus igitur duo anguli, qui eidem lateri, ex. gr. AB , adjacent, & qui (I, 29.) simul valent duos rectos, sunt unus DAB acutus, alter CBA obtusus. Ductis ejus diagonalibus AC, BD (quarum prior, que vertices angulorum acutorum parallelogrammi jungit, seu obtusis ejus angulis opponitur, altera major est per I, 34. 24.); in latus parallelogrammi quodlibet AB , si parallelogrammum est æquilaterum, & in laterum contiguum majus AB , si parallelogrammum non est æquilaterum, ab extremis D, C lateris oppositi CD demittantur perpendiculara DE, CF : quorum prius, ob angulum DBA $\left\{ \begin{array}{l} < \\ > \end{array} \right\} DAB$ (supp. & I, 5. 18.), ideoque acutum (I, 17. Cor.), pariterque (supp.) acutum DAB , intra triangulum ABD ; alterum, ob angulum CBA obtusum, extra triangulum ABC cadet (§. 194.): ita ut sit $BF = AE$ (I, 26.); ob $BC = AD$ (I, 34.), atque angulos $CBE = DAE$ (I, 29.), & $F = AED$ rectos (constr.).

Igitur $AC^a = AB^a + BC^a + 2\text{rectg. sub } AB \text{ \& } BF$ (II, 12.)

$$BD^a = AB^a + AD^a - 2\text{rectg. sub } BA \text{ \& } AE \quad (\S. 211.)$$

$$= CD^a + DA^a - 2\text{rectg. sub } AB \text{ \& } BF \quad (\text{I, 34. \& dem.})$$

atque $AC^a + BD^a = AB^a + BC^a + CD^a + DA^a = 2(AB^a + BC^a)$.

Proinde in omni parallelogrammo quadrata diagonalium æqualia sunt quadratis laterum simul; seu dupla sunt quadratorum duorum laterum contiguum.

Et

Et eo, qui heic traditur, modo (simpliciter tamen pro BD^a in sub-
sidium vocata II, 13. nec indicata lateris AB , in quod perpendiculara de-
mittuntur, determinatione; quæ demum, ad quæcunque triangula juxta
§. 208. 214. extensa Propositione II, 13, superflua fit) propositum de pa-
rallelogrammis demonstrant LAGNY (*Sur une proposition de geometrie ele-
mentaire. Mem. de l'Acad. de Sc. de Paris. Année 1707. Amst. p. 412. fq.*), 1706.
BÆRMANNUS (p. 55.) h. 319

§. 234.

Idem GREGORIUS A S. VINCENTIO (p. 33.), VIVIANI (*De Locis so-
lidis. Lib. III. p. 110. fq.*), GILBERT (p. 313.), inferunt ex Propositione
demonstrata §. 227. fq.

Nempe cum diagonales parallelogrammi $ABCD$ (Fig. 78. 79.) se-
mutuo bifariam fecerit (quod per I, 26. colligitur ex triangulis ABG ,
 CDG ; in quibus $AB = CD$ (I, 34.), & (I, 29.) anguli $GAB = GCD$,
 $GBA = GDC$): sunt

$$AB^a + BC^a = 2GB^a + 2GA^a$$

$$CD^a + DA^a = 2 \left\{ \begin{array}{l} GD^a \\ GB^a \end{array} \right\} + 2GA^a \quad (\S. 227. fq.)$$

$$\text{Quare } AB^a + BC^a + CD^a + DA^a = 4GB^a + 4GA^a = BD^a + AC^a \quad (\S. 13.)$$

§. 235.

Vicissim propositum §. 227. de triangulis ex propositione §. 233. de
parallelogrammis demonstrata potest deduci.

Trianguli enim cujuscunque ABD (Fig. 78. 79.) basi BD bifariam
in puncto G secta; tum ab trianguli vertice A ad punctum G ducta AG
recta, eaque continuata, donec sit $GC = GA$; & ab extremis B , D
basis ad punctum C ductis BC , DC rectis: ob $GB = GD$, $GA = GC$
(constr.), & angulum $AGB = CGD$ (I, 15.); sunt (I, 4.) $AB = CD$,
& angulus $CAB = ACD$; igitur rectæ AB , CD parallele (I, 27.), &
æquales (dem.); proinde (I, 33.) quadrilaterum $ABCD$ est parallelo-
grammum.

$$\text{Et hinc } 2(AB^a + AD^a) = AC^a + BD^a \quad (\S. 233.) = 4AG^a + 4GB^a \quad (\text{constr. \& \S. 13.})$$

$$\text{ideoque } AB^a + AD^a = 2AG^a + 2GB^a.$$

§. 236.

Cum parallelogrammi utraque diagonalis alteram fecerit bifariam
(§. 234.); & vicissim quadrilaterum, cujus ambæ diagonales se mutuo
D bifz-

bifariam fecant, fit parallelogrammum (§. 235.); sequitur: quadrilateri non parallelogrammi, seu trapezii, ambas diagonales se mutuo bifariam non secare.

1°. Bifariam in E fecet trapezii $ABCD$ diagonalis BD ipsa (Fig. 80.), vel producta (Fig. 82.); alteram AC ; ipsa autem BD bifariam secta fit in puncto F .

$$\begin{aligned} \text{Erunt} \quad AB^q + BC^q &= 2AE^q + 2BE^q \\ CD^q + DA^q &= 2AE^q + 2DE^q \quad (\S. 227. \text{sq. } 235.) \end{aligned}$$

$$\text{Igitur } AB^q + BC^q + CD^q + DA^q = 4AE^q + 2(BE^q + DE^q)$$

$$\text{Sed } BE^q + DE^q = 2DF^q + 2EF^q \quad (\text{II, } 9. \text{ IO.})$$

$$\begin{aligned} \text{Quare } AB^q + BC^q + CD^q + DA^q &= 4AE^q + 4DF^q + 4EF^q \\ &= AC^q + BD^q + 4EF^q \quad (\S. 13.) \end{aligned}$$

2°. Neutra trapezii $ABCD$ diagonalis ipsa (Fig. 81.), vel producta (Fig. 83.) alteram fecet bifariam; seu ab puncto, in quo diagonales AC , BD se mutuo secant, diversa sint puncta E , F , quibus bifariam fecantur ipsæ AC , BD ; rectæ igitur BE , DE triangulum constituent super diagonali BD , intra quod cadit EF recta.

$$\begin{aligned} \text{Tum rursus } AB^q + BC^q &= 2AE^q + 2BE^q \\ CD^q + DA^q &= 2AE^q + 2DE^q \quad (\S. 227. \text{sq. } 235.) \end{aligned}$$

$$\text{Quare } AB^q + BC^q + CD^q + DA^q = 4AE^q + 2(BE^q + DE^q)$$

$$\text{Sed pariter } BE^q + DE^q = 2BF^q + 2EF^q \quad (\S. 227. \text{sq. } 235.)$$

Etiam nunc itaque

$$\begin{aligned} AB^q + BC^q + CD^q + DA^q &= 4AE^q + 4BF^q + 4EF^q \\ &= AC^q + BD^q + 4EF^q \quad (\S. 13.) \end{aligned}$$

In quovis igitur trapezio, seu quadrilatero non parallelogrammo, quadrata laterum simul æqualia sunt quadratis diagonalium & quadruplo quadrato rectæ interceptæ punctis, quibus diagonales bifariam fecantur.

§. 237.

Theorema hoc, quod singularem proprietatem omnium quadrilaterorum notatu maxime dignam complecti jure prædicat, & nusquam adhuc neque prolatum, neque demonstratum esse proficitur LEONH. EULERUS in Dissertatione inscripta: *Variae demonstrationes geometricæ*, ac *Novis Commentariis Acad. sc. Petrop.* Tom. I. ad annum 1747 & 1748. (Petrop.

1750.

1770.) inserta, ipse (§. 25. fqq. p. 63. fqq.) ab parallelogrammorum proprietate §. 233. fq. offensa sic fere deducit:

Circa trapezii $ABCD$ (Fig. 84.) latera contigua AB & AD , BC & CD , compleantur parallelogramma $ABKD$, $BCDL$; & præter trapezii ac parallelogrammorum diagonales AC , BD , AK , CL , ducantur rectæ AL , OK .

Ita erunt anguli $CDB = DBL$, $KDB = DBA$ (I, 29.); ideoque $CDK = ABL$. Porro sunt $DK = AB$, $DC = BL$ (I, 34.) Quare (I, 4.) $CK = AL$, & angulus $CKD = LAB$. Sed & angulus $DKA = BAK$ (I, 29.) Igitur angulus $CKA = LAK$; ideoque (I, 27.) CK , AL sunt parallele. Quare, cum & æquales sint (demonstr.), $ALKC$ pariter est parallelogrammum (I, 33.)

Igitur $2(BC^q + CD^q) = BD^q + CL^q$
 $CL^q + AK^q = 2(AC^q + CK^q)$ (§. 233. fq.)

Unde $2(BC^q + CD^q) + AK^q = BD^q + 2(AC^q + CK^q)$

Sed & $2(AB^q + AD^q) = BD^q + AK^q$ (§. 233. fq.)

Ergo $2(AB^q + AD^q) + 2(BC^q + CD^q) = 2BD^q + 2(AC^q + CK^q)$

$AB^q + BC^q + CD^q + DA^q = BD^q + AC^q + CK^q$

h. e. summa quadratorum laterum trapezii excedit summam quadratorum diagonalium ejus quadrato rectæ CK , qua trapezii $ABCD$ & parallelogrammi $ABKD$, tria puncta D , A , B communia habentium, puncta diversa C , K junguntur, atque, ut ait *Eulerus* (§. 26. p. 65.), discrimen trapezii a parallelogrammo exponitur.

Porro per punctum F , in quo parallelogrammi $ABKD$ diagonales AK , BD se mutuo secant, idque bifariam (§. 234.), per quod proinde etiam transit altera parallelogrammi $BCDL$ diagonalis CL (§. 234.), rectis AC , CK parallele agantur FM , FE ; itaque describatur parallelogrammum $FMCE$, cujus latera $EC = FM$, $EF = CM$ (I, 34.) Cum, ob $AF = FK$ (§. 234.), & angulos $FAE = KFM$, $AFE = FKM$ (I, 29.), etiam sint (I, 26.) $AE = FM$, $EF = MK$: erunt $AE = EC$ (h. e. AC bifariam in E secabitur); & $CM = MK = EF$, adeoque $CK = 2EF$, $CK^q = 4EF^q$ (§. 13.): & $AB^q + BC^q + CD^q + DA^q = BD^q + AC^q + 4EF^q$.

Ejusdem propositionis, ab *Eulero* sine subjuncta demonstratione cum ipso communicatæ, demonstrationem analytico-trigonometricam eodem in Tomo *Commentar. Petrop.* (p. 131. fq.) dedit b. noster *KRAFFTUS*.

Demonstrationem *Euleri* etiam exponunt cel. *WUCHERER* (*Einige geo-*

D 2

metri.

metrische Sätze. Progr. 1780. S. 30. ff. Kleina Schriften. Karlsruhe 1799. S. 133. f.), ac GILBERT (p. 314. fq.).

§. 238.

In quadrilateris igitur summa quadratorum laterum vel adæquat (nempe in parallelogrammis §. 233. fq.), vel excedit (nimirum in non-parallelogrammis §. 236. fq.) summam quadratorum diagonalium: nunquam ea est minor; seu nullum exhiberi potest quadrilaterum, in quo summa quadratorum laterum minor sit quam summa quadratorum diagonalium. (EULER l. c. p. 65.)

§. 239.

In trapezio, cujus duo latera opposita sunt parallela, latera hæc inæqualia sunt; & neutra diagonalis alteram fecat bifariam.

Quippe 1°. trapezii $ABCD$ (Fig. 85.), cujus latera AB , CD parallela sunt, eadem latera æqualia non sunt; alioquin $ABCD$ foret parallelogrammum (I, 33.)

2°. Nec puncto G , ubi se mutuo fecant diagonales, alterutra earum bifariam fecabitur. Ob angulos enim $AGB = DGC$ (I, 15.), $GAB = GCD$, $GBA = GDC$ (I, 29.), contra n^{um} 1. foret (I, 26.) $AB = CD$, si vel AG esset $= CG$, vel $BG = DG$.

§. 240.

Quæ in trapezio, cujus duo latera parallela sunt, iisdem lateribus per punctum bisectionis unius diagonalis parallela agitur recta, bifariam quoque fecat alteram diagonalem; ipsaque recta, punctis, quibus diagonales bifariam secantur, intercepta, est semidifferentia laterum parallelorum trapezii.

Trapezii $ABCD$ (Fig. 85.) parallela sint latera AB , CD ; & $AB > CD$. Bifariam in E fecetur altera ejus diagonalis AC ; & per punctum E agatur lateribus AB , CD parallela EK , alterutri BC reliquorum laterum occurrens in K , diagonalem vero BD fecans in puncto F ; per quod, pariter ac per E , ducantur lateri BC parallela FI , EL .

Erunť (I, 34.) $EK = BL$, $FK = CI$, $EL = BK$, $FI = CK$. Porro ob $AE = CE$ (confr.), & angulos $EAL = CEK$, $AEL = ECK$ (I, 29.), sunt (I, 26.) $AL = EK$, $EL = CK$.

Igitur

Igitur etiam $AL =$
 Sed & anguli FBK
 sunt (I, 26.) $BF = DF$
 Unde, ob $FK = C$
 Denique $EF = EK$

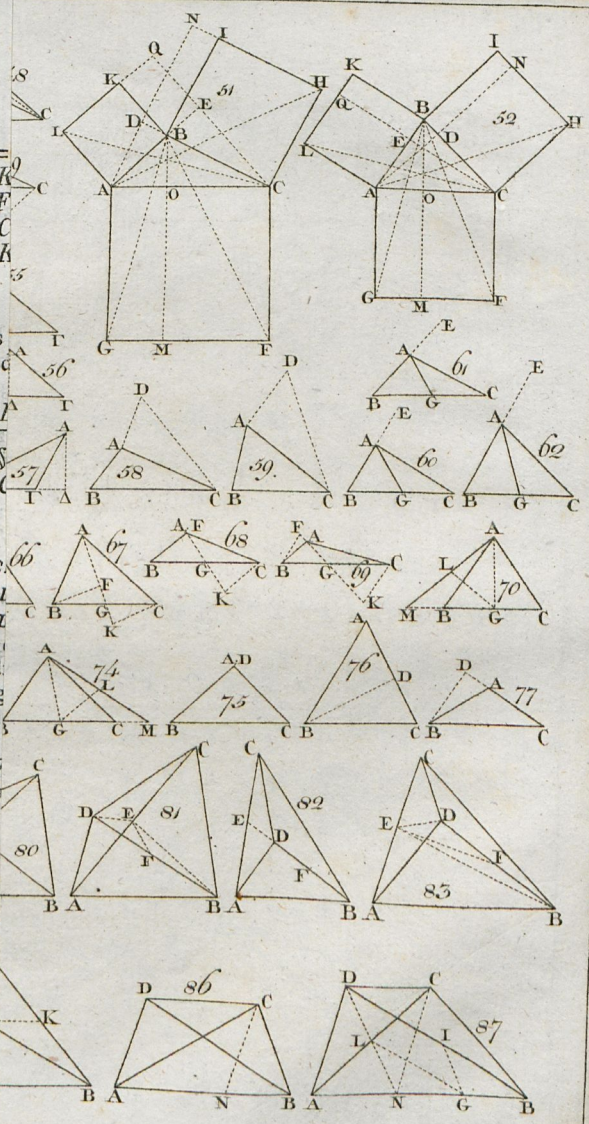
In trapezio, cujus
 æqualia sunt quadratis
 rallelorum.

Nam ob $EF = AI$
 $4EF^2 = (AB - CD)^2$ (S
 $= AC^2 + BD^2 + (AB - C$

ob $AB^2 + C$
 porro fit $BC^2 + DA^2 + 2AB \times CI$
 $BC^2 + DA^2 + 2AB \times CI$
 h. e. in trapezio, cujus
 simul æqualia sunt quad
 teribus parallelis rectang

Trapezii $ABCD$ (F
 tera duo AD, BC sint æ
 Per C ducta lateri
 $CN = AD = CB$.
 Itaque angulus CB
 ob $BC = AD, AB = AI$
 $2AC^2 = 2BC^2 +$
 $AC^2 = BC^2 +$

Trapezii igitur, cujus
 lia, diagonales invicem f
 æquale est rectangulo su
 laterum non-paralleloru

Igitur etiam $AL=BL$; & hinc $EK=\frac{1}{2}AB$: atque EL seu $BK=FI$.
 Sed & anguli $FBK=DFI$, $EK=FDI$ (I, 29.). Pariter itaque
 sunt (I, 26.) $BE=DF$, $EK=DI$.
 Unde, ob $EK=CI$ (dem.), eriam $CI=DI$, & $EK=\frac{1}{2}CD$.
 Denique $EF=EK-FK=\frac{1}{2}AB-\frac{1}{2}CD=\frac{AB-CD}{2}$.

§. 241.

In trapezio, cujus duo latera sunt parallela, quadrata laterum simul
 æqualia sunt quadratis diagonalium, & quadrato differentie laterum pa-
 rallelorum.

Nam ob $EF=\frac{AB-CD}{2}$ (§. 240.); ideoque $2EF=AB-CD$,
 $4EF^2=(AB-CD)^2$ (§. 13.): fit (§. 236. sq.) $AB^2+BC^2+CD^2+DA^2$
 $=AC^2+BD^2+(AB-CD)^2$.

§. 242.

Ob $AB^2+CD^2 = \text{rectg. sub } AB \& CD + (AB-CD)^2$ (II, 7. & §. 84.)
 porro fit $BC^2+DA^2+2AB \times CD + (AB-CD)^2 = AC^2+BD^2+(AB-CD)^2$ (§. 241.)
 $BC^2+DA^2+2AB \times CD = AC^2+BD^2$.

h. e. in trapezio, cujus duo latera sunt parallela, quadrata diagonalium
 simul æqualia sunt quadratis laterum non-parallelorum & duplo sub la-
 teribus parallelis rectangulo.

§. 243.

Trapezii $ABCD$ (Fig. 86.) latera AB , CD sunt parallela; atque al-
 tera duo AD , BC sunt æqualia: & fit $AB > CD$.

Per C ducta lateri AD parallela CN ; sunt (I, 34.) $AN=CD$,
 $CN=AD=BC$.

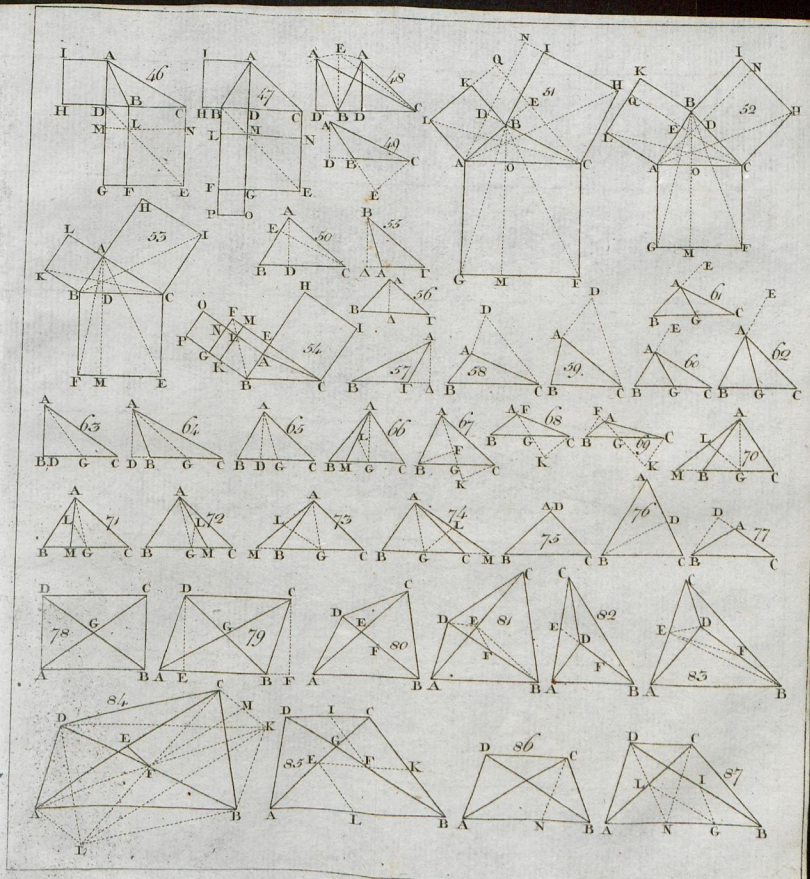
Itaque angulus $CBN=CNB$ (I, 5.) $=DAB$ (I, 29.). Et hinc,
 ob $BC=AD$, $AB=AB$, est $AC=BD$ (I, 4.):

$2AC^2 = 2BC^2 + 2\text{rectg. sub } AB \& CD$ (§. 242.)

$AC^2 = BC^2 + \text{rectg. sub } AB \& CD$.

Trapezii igitur, cujus duo latera sunt parallela, & altera duo æqua-
 lia, diagonales invicem sunt æquales; & cujuslibet diagonalis quadratum
 æquale est rectangulo sub lateribus parallelis trapezii & quadrato unius
 laterum non-parallelorum simul.

§. 244.

§. 244.

Ob triangulum BNC isosceles, & $AN=CD$ (dem. §. 243.), immediate etiam ex parte posteriori Propositionis §. 229. consequitur esse
 $AC^2 = BC^2 + 2\text{rectg. sub } CD \& AB.$

§. 245.

Pariter propositum §. 242. potest ad partem posteriorem Propositionis §. 230. reduci. In trapezio enim $ABCD$ (Fig. 87.), cujus latera AB, CD sunt parallela, & $AB > CD$, per punctum C ducta CN lateri AD parallela: fit $ANCD$ parallelogrammum; cujus igitur latera $AN=CD, CN=AD$ (I, 34.); ac diagonales AC, DN se mutuo bifariam secant in L (§. 234.). Per punctum L agatur alteri trapezii $ABCD$ diagonali BD parallela LG ; & per punctum G , ubi hæc lateri AB occurrit, recta GI parallela rectæ DN . Erunt (I, 34.) $GL=DI, GI=DL$. Quare, ob $DL=NL$ (dem.), etiam $GI=NL$. Præterea sunt anguli $IGB=LNG, IBG=LGN$ (I, 29.) Ideoque (I, 26.) $BG=GN, BI=GL$. Sed & $DI=GL$ (dem.). Ergo $BD=2GL$.

Trianguli igitur BNC basim BN bifariam dividit punctum G ; & ad basim hujus BN productæ punctum A ab trianguli vertice C ducta est AC recta, quæ pariter bifariam dividitur puncto L : proinde est (§. 230.)
 $AC^2 + 4GL^2 = BC^2 + CN^2 + 2\text{rectg. } NAB.$
 Sed & $2GL=BD, CN=DA, NA=CD$ (dem.)
 Ergo $AC^2 + BD^2 = BC^2 + DA^2 + 2\text{rectg. sub } CD \& AB.$

§. 244.

Ob triangulum BNC isosceles, & $AN=CD$ (dem. §. 243.), immediate etiam ex parte posteriori Propositionis §. 229. consequitur esse

$$AC^2 = BC^2 + 2\text{rectg. sub } CD \& AB.$$

§. 245.

Pariter propositum §. 242. potest ad partem posteriorem Propositionis §. 230. reduci. In trapezio enim $ABCD$ (Fig. 87.), cujus latera AB, CD sunt parallela, & $AB > CD$, per punctum C ducta CN lateri AD parallela: fit $ANCD$ parallelogrammum; cujus igitur latera $AN=CD, CN=AD$ (I, 34.); ac diagonales AC, DN se mutuo bifariam secant in L (§. 234.). Per punctum L agatur alteri trapezii $ABCD$ diagonali BD parallela LG ; & per punctum G , ubi haec lateri AB occurrit, recta GI parallela rectae DN . Erunt (I, 34.) $GL=DI, GI=DL$. Quare, ob $DL=NL$ (dem.), etiam $GI=NL$. Praeterea sunt anguli $IGB=LNG, IBG=LGN$ (I, 29.) Ideoque (I, 26.) $BG=GN, BI=GL$. Sed & $DI=GL$ (dem.). Ergo $BD=2GL$.

Trianguli igitur BNC basi BN bifariam dividit punctum G ; & ad basim hujus BN productae punctum A ab trianguli vertice C ducta est AC recta, quae pariter bifariam dividit puncto L : proinde est (§. 230.)

$$AC^2 + 4GL^2 = BC^2 + CN^2 + 2\text{rectg. } NAB.$$

Sed & $2GL=BD, CN=DA, NA=CD$ (dem.)

Ergo $AC^2 + BD^2 = BC^2 + DA^2 + 2\text{rectg. sub } CD \& AB.$

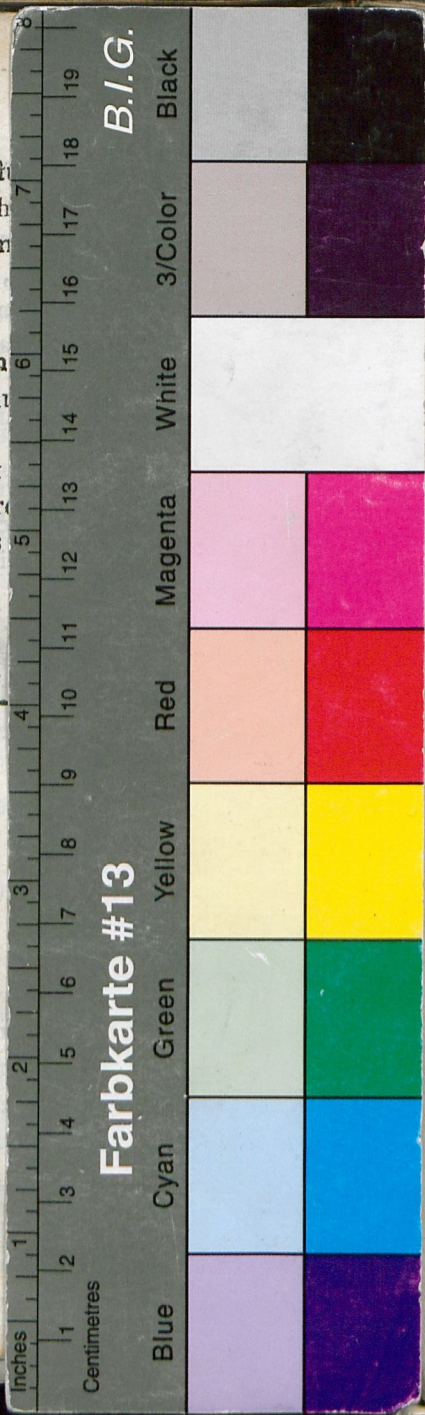
1018

ULB Halle
005 361 877

3

B.I.G.

Farbkarte #13

SCHOLIA
IN LIBRUM SECUNDUM ELEMENTORUM
EUCLIDIS

1799, 3.

QUORUM
PARTEM TERTIAM
PRÆSIDE
CHRISTOPHORO FRIDERICO
PFLEIDERER

UNIVERSITATIS ET COLLEGII ILLUSTRIS PROFESSORE PHYSICES
ET MATHESEOS PUBL. ORD.

21

PRO CONSEQUENDO GRADU MAGISTERII

D. SEPT. MDCCIC.

PUBLICÆ DEFENDENT

LUDOVICUS IMMANUEL PFLEIDERER, *Vaihingensis*;
CHRISTIANUS DAN. FRID. HOFFMANN, *Tubingensis*;
IOANNES ERNESTUS MÜLLER, *Stuttgardianus*;
LUDOVICUS HENRICUS ZENNECK, *Tubingensis*,
CANDIDATI MAGISTERII PHILOSOPHICI IN ILLUSTRISTIPENDIO
THEOLOGICO.

TUBINGÆ
LITERIS SCHRAMMIANIS.